

Śląska Akademia Medyczna w Katowicach
Wydział Opieki i Oświaty Zdrowotnej
Zakład Organizacji Pracy Pielęgniarskiej

MARIOLA BARTUSEK

Wpływ czynników obciążających pielęgniarki w pracy zawodowej na ich stan zdrowia

Celem badania było poznanie subiektywnych czynników obciążających pielęgniarkę w pracy zawodowej oraz analiza i ocena łączenia skutków obciążeń z występującymi u pielęgniarek objawami chorobowymi.

Problemy badawcze ujęto w następujące pytania:

- ⇒ które czynniki, zdaniem pielęgniarki w największym stopniu obciążają ją na stanowisku pracy ?
- ⇒ jaki wpływ mają te czynniki na stan zdrowia ?
- ⇒ czy pielęgniarki odczuwają dolegliwości , które subiektywnie łączą z występującymi obciążeniami na stanowisku pracy, a jeśli tak , to jakie są to dolegliwości ?

METODA BADAWCZA

Badanie przeprowadzono od marca do września 2004 roku wśród pielęgniarek zatrudnionych w placówkach opieki zdrowotnej metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety własnej konstrukcji. Ankieta zawiera 35 pytań, w tym siedem stanowiących podstawę informacji ogólnych o respondencie oraz 21 tzw. pytań zasadniczych.

OMÓWIENIE WYNIKÓW BADAŃ

Tabela 1. Charakterystyka badanej populacji

	n	%
Płeć:		
Kobiety	197	100,0
Mężczyźni	0	0
Wiek:		
Do 21 lat	0	0
21-30 lat	23	11,7
31-40 lat	105	53,3
41-50 lat	55	27,9
powyżej 51 lat	3	1,5
nie podaje	11	5,6
Wykształcenie:		
Student wydziału	4	2,0
Średnie	173	87,8
Wyższe	11	5,6
Inne	5	2,5
Nie podaje	4	2,0
Zawód:		
Pielęgniarka	188	95,5

Położna	9	4,5
Brak odpowiedzi	0	0
Miejsce pracy:		
Przychodnia	23	11,7
Szpital	164	83,2
Hospicjum	1	0,5
Dom Pomocy Społecznej	0	0
Nie pracuję	0	0
Inne	2	1,0
Brak odpowiedzi	8	3,5
Staż pracy:		
0 lat	0	0
1-5 lat	8	4,1
6-10 lat	27	13,7
11-15 lat	46	23,3
16 i więcej	108	54,8
Brak odpowiedzi	8	4,1
Stanowisko pracy:		
Odcinkowa	101	51,3
Koordynująca	28	14,2
Oddziałowa	10	5,1
Inne / przełożona , naczelna	26	13,2
Brak odpowiedzi	32	16,2

Objęta badaniem ankietowym grupa liczy 197 osób i są to wyłącznie kobiety. Wśród ankietowanych jest 188 pielęgniarek, co stanowi 95,5 % populacji oraz 9 położnych (4,5%). Największą grupę stanowią badane grupy wiekowej od 31 – 40 lat (53,3%), najmniejszą powyżej 51 roku życia (1,5%)

Tabela 2. Czynniki najbardziej obciążające pielęgniarkę na stanowisku pracy

Czynniki	n	%
Mikroklimat (temperatura, wilgotność, ruch powietrza)	31	15,7
Czynniki fizyczne (oświetlenie, hałas, wibracje, zanieczyszczenie powietrza)	48	24,4
Czynniki biologiczne (drobnoustroje chorobotwórcze)	89	45,2
Czynniki chemiczne (leki cytostatyczne, środki odkażające, dezynfekcyjne)	83	42,1
Czynniki psychiczne (odpowiedzialność, monotonia pracy)	92	46,7
Czynniki techniczne (środki pracy, ograniczona przestrzeń)	20	10,1
Czynniki organizacyjne (rytm pracy, tempo, czas, zmianowy system pracy)	96	48,7
Czynniki materialne (brak sprzętu, ograniczenia materiału, rękawiczek)	78	39,6
Wymuszona pozycja ciała (pochylona, głęboko pochylona)	45	22,8
Nieprawidłowe nawyki (np. nieodpowiedni dobór pozycji ciała do pracy)	12	6,1
Inne	11	5,6
Nie wiem	0	0

Tabela 3. Czynniki mikroklimatu najsilniej obciążające pielęgniarkę na stanowisku pracy

Czynniki mikroklimatu	n	%
Temperatura powietrza	155	78,7
Ruch powietrza	21	10,7
Wilgotność	22	11,2
Nie wiem	0	0

Tabela 4. Wpływ oświetlenia na stanowisko pracy pielęgniarki

	n	%
Ocena oświetlenia:	25	12,7
Zbyt intensywne	41	20,8
Zbyt słabe	46	23,3
Równomiernie rozłożone	40	20,3
Nierównomiernie rozłożone	17	8,6
Strumień światła jest dobrze skierowany na miejsce pracy	37	18,8
Strumień światła nie pada na miejsce pracy	9	4,6
Przeważa oświetlenie naturalne	104	52,8
Przeważa oświetlenie sztuczne	1	0,5
Inne		
Nie wiem	4	2,0
Odczuwanie dolegliwości związanych z nieprawidłowym oświetleniem:		
Tak	122	61,9
Nie	71	36,1
Brak odpowiedzi	4	2,0
Jakie dolegliwości:		
Bóle głowy	68	34,5
Łzawienie	55	27,9
Pogorszenie ostrości wzroku	69	35,0
Osłabienie szybkości spostrzegania	15	7,6
inne		
nie wiem	3	1,5

Tabela 5 Wpływ hałasu na stanowisko pracy pielęgniarki

	N	%
Czy słyszy Pani niepożądane dźwięki/ hałas ?		
Tak	110	55,8
Nie	79	40,1
Brak odpowiedzi	8	4,1
Pochodzenie tych dźwięków:		
Aparatura specjalistyczna oddziału	59	29,9
Aparatura pomocnicza np. aparat EKG	34	17,3
Sprzęt podstawowy techniczny np. lampy	32	16,2
Inna	56	28,4
Nie wiem	0	0
Jakie dolegliwości:		
Przyśpieszone tętno	5	2,5
Podwyższone ciśnienie krwi	9	4,6
Brak apetytu	4	2,0
zdenerwowanie	63	31,9
dyskomfort w porozumiewaniu się z innymi	69	35,0
pogorszenie słuchu	19	9,6
inne	5	2,5
nie wiem	46	23,3
brak odpowiedzi	21	10,7

Tabela 6 Wpływ wibracji na stanowisko pracy pielęgniarki

	N	%
Czy jest Pani narażona na stanowisku pracy na wibracje / drżenia ?		
Tak	11	5,6
Nie	174	88,3
Brak odpowiedzi	12	6,1
Jaki sprzęt wywołuje te wibracje ?:		
Aparatura specjalistyczna oddziału	10	5,1
Aparatura pomocnicza	5	2,5
Sprzęt podstawowy techniczny	4	2,0
Nie wiem	127	64,5
Jakie dolegliwości:		
Bóle głowy	14	7,1
Zawroty głowy	3	1,5
Bóle w klatce piersiowej	0	0
Dolegliwości w układzie kostnym	3	1,5
Dolegliwości mięśniowe	1	0,5
Inne	73	37,1
Nie odczuwam żadnych dolegliwości	53	26,9
nie wiem	0	0

Tabela 7. Wpływ promieniowania na stanowisko pracy pielęgniarki

	N	%
Na promieniowanie jakiego sprzętu jest Pani narażona na stanowisku pracy ?		
Aparat rentgenowski	57	28,9
Lampy bakteriobójcze	164	83,2
Lasery	4	2,0
Komputery	137	69,5
Inne	9	4,6
Nie wiem	2	1,0
Nie jestem narażona na działanie promieniowania	0	0
Jakie dolegliwości:		
objawy ze strony układu krwiotwórczego	7	3,5
objawy ze strony układu pokarmowego	7	3,5
objawy ze strony układu rozrodczego	3	1,5
dolegliwości układu krążenia	7	3,5
zmiany skórne	30	15,2
zaburzenia narządu wzroku	98	49,7
inne dolegliwości	10	5,1
nie wiem	67	34,0
Zapobieganie skutkom promieniowania:		
Udział w szkoleniach	61	31,0
Stosowanie środków ochrony indywidualnej	40	20,3
Badania profilaktyczne, okresowe	110	56,3
Ograniczenie czasu przebywania w miejscu szczególnego narażenia	94	47,7
Systematyczna kontrola pochłoniętych indywidualnych dawek	20	10,1
inne	1	0,5

WNIOSKI

1. Pielęgniarki z małym stażem zawodowym krytycznie ustosunkowują się do swoich umiejętności i nie potwierdzają odpowiedniego przygotowania do sprawowania opieki nad chorym umierającym.
2. Dłuższy staż pracy i doświadczenie pozwala na zmianę stanowiska i większe poparcie dla przygotowania absolwentek.
3. Lekarze w większym stopniu niż pielęgniarki potwierdzają ich przygotowanie w aspekcie sprawowania opieki nad chorym umierającym.

STRESZCZENIE

Opieka paliatywna to holistyczna, profesjonalna opieka sprawowana nad chorym cierpiącym na schorzenie postępujące, nie poddające się leczeniu przyczynowemu, o niekorzystnym rokowaniu. Celem jej jest umożliwienie choremu godnego przejścia terminalnego okresu choroby i osiągnięcie przez chorego i jego rodzinę jak najlepszej, możliwej do uzyskania jakości życia. Jakość ta wymaga natomiast wysokich kwalifikacji i umiejętności od osób sprawujących opiekę nad chorym umierającym. Celem przeprowadzonych badań było poznanie opinii pielęgniarek i lekarzy na temat stopnia przygotowania absolwentek szkoły pielęgniarstwa do sprawowania opieki nad chorym umierającym.